

1.3 Fæstningsringen

København som hovedstad: Byens omkransende fæstningsanlæg til forsvaret mod ydre fjender.

Beskrivelse af kulturmiljøet

Kulturmiljøet omfatter Kastellet, Østre Anlæg, Botanisk Have, Ørstedsparken, Tivoli og Christianshavns Vold samt de indre søforter, Trekroner, Prøvestenen og Lynetten.

En del af Christianshavns Vold indgår også i kulturmiljø 1.12 Christiania. En del af Kastellet indgår også i kulturmiljø 2.5 Langeliniepromenaden.

Begrundelse

Den samlede københavnske fæstningsring er et af landets bedst bevarede fæstningsværker fra perioden fra 1600-tallet til 1850'erne, hvor det tjente som forsvar mod belejring af hovedstaden fra ydre fjender. Fæstningsringen fik stor betydning for byudviklingen i Københavns centrum, idet et forbud mod permanent bebyggelse foran voldene førte til en markant fortætning af middelalderbyen. Kulturmiljøet rummer fortællinger af national og international betydning og har væsentlig kulturhistorisk, landskabelig, rekreativ og arkitektonisk værdi.

Anlæggelse

København har siden sin grundlæggelse haft et omgivende fæstningsanlæg, og fra 1200-tallet blev voldene gradvist anlagt og forsynet med en bymur på toppen. Under Christian IV blev forsvarsværkerne i 1606-24 markant udvidet med voldgrave og bastioner, der bedre kunne modstå kanonild, og anlæggelsen af Christianshavns Vold fuldendte befæstningen mod syd. I de følgende par århundreder blev befæstningen udvidet og forlænget mod nord, hvor også Kastellet blev opført, Christianshavns Vold blev forlænget, og søforterne blev endelig tilføjet i 1700-tallet for at beskytte mod angreb fra søsiden.

Nedlæggelse

I midten af 1800-tallet nåede Københavns befolkningstal et kritisk højt niveau, og det blev stadig mere vanskeligt at huse befolkningen indenfor voldene, hvor de hygiejniske forhold blev utålelige. Samtidig havde englændernes bombardement i 1807 gjort det tydeligt, at voldenes effektivitet var begrænset overfor moderne kanoners rækkevidde. Koleraepidemien i 1853 blev den afgørende begivenhed, der endelig førte til beslutningerne om at fjerne portene og give lov til nybyggeri på voldtærrænet og opførelse af brokvartererne.

I de følgende årtier blev de vestlige voldanlæg omdannet til parker, herunder forlystelsesparken Tivoli, Ørstedsparken, Botanisk Have og Østre Anlæg. På arealerne opførtes nye offentlige funktioner såsom Statens Museum for Kunst og Naturhistorisk Museum, hvilket understreger fæstningsringens skiftende betydning fra militært forsvarsværk til rekreativt parklandskab.

Bærende bevaringsværdier

- Ringen af parker omkring middelalderbyen og Christianshavn dvs. Østre Anlæg, Botanisk Have, Ørstedsparken, Tivoli og Christianshavns Vold med tydelige landskabstræk fra fæstningen.
- Kuppet, Trekroner, Lynette- og Prøvestensfortet med voldterræner, grave og bebyggelse relateret til fæstningerne.

Sårbarhed

Det samlede anlæg er sårbart over for indgreb, der ødelægger synligheden og oplevelsen af dets historiske funktion. Fæstningsringens voldanlæg er sårbare overfor tiltagende bevoksning på skråninger samt i søer og grave, der slører oplevelsen af ringforløbet som tidligere militært anlæg.

Nuværende sikring

- Kuppet, Østre Anlæg, Ørstedsparken og den sydlige del af Christianshavns Vold er fredede efter naturbeskyttelsesloven.
- Kuppet, Østre Anlæg Botanisk Have, Ørstedsparken, Tivolisøen, Christianshavns Vold og forterne er beskyttede som fortidsminder.
- De fleste bygninger på Kuppet og Christianshavns Vold er fredede.
- Resterne af voldgravene er som søer omfattet af søbeskyttelseslinjen.

Udviklingsmuligheder

Kulturmiljøet skal som helhed opretholdes som rekreativt, grønt område, og udvikling i de enkelte delområder kan ske i overensstemmelse med de pågældende fredninger. Kuppets opretholdes som militært anlæg inden for portene. Den vestlige del af Tivoli, som ikke er omfattet af fortidsmindebeskyttelse, kan udvikles som forlystelsespark.

